DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
SANGUINIS MISSIONE IN APOPLEXIA AB INTERNIS CAUSIS ORIUNDA.

QUAM,

FAVENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI;

DIONYSII GODEFRIDI VAN DER KEESSEL,

J. U. D. ET JURIS CIVILIS IN ACAD. LUGD. BAT. PROFESSORIS ORDINARII;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI *Conſenſu,*
& *Nobiliſſimae* FACULTATIS MEDICAE *Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus ac Privilegiis
rite & legitime conſequendis,

Eruditorum examini ſubmittit.

ROBERTUS COOPER,

ANGLUS.

A. B. IN ACADEMIA CANTABRIGIENSI, ET SOC. REG. MED. EDIN. SOCIUS.

Ad diem IX. *Auguſti* MDCCLXXXV. *H. L. Q. S.*

LUGDUNI BATAVORUM,

APUD HAAK ET SOCIOS.

MDCCLXXXV.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30793142

AMICISSIMO VIRO REVERENDO

GEORGIO CADOGAN MORGAN,

ROB^s. COOPER,

S.

Hanc tibi dicatam eſſe volui diſſertatiunculam, amice chariſſime, non ut ingenium quo polles, celebrarem, nec ut omnigenam quâ tuus imbutus eſt animus eruditionem decantarem; ſed, ut palam faciam quantâ te colam amicitiâ & benevolentiâ, quibus etiam me mutuo complecti haud dedignatus es, necnon ut pri-

mi-

initias ſtudiorum quodammodo veſtras, cum ad artem medicam excolendam tuo praecipue Hortatu me olim accinxi, tibi referam; propter hoc ſuave conſilium, atque alia innumera Beneficia, Humanitatis tuae Teſtimonia, tibi ex animo ſum,

Devinctiſſimus

ROB^s. COOPER.

Dabam

LUGDUNI BATAVORUM.

Ad diem 9. Auguſti 1785.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

DE

SANGUINIS MISSIONE IN APOPLEXIA AB INTERNIS CAUSIS ORIUNDA.

Ex omnibus qui nos undique circumſtant morbis, illos praecipue deprecatur gens humana, qui ex improviſo invadunt, & aegrotos ad mortem ſaepiſſime perducunt; medicos igitur, quibus ſalus populi ſuprema lex eſt, ſummâ ope niti decet, ut horum cauſas atque naturam probè perſpectas habeant, & conſilio ſuo procul amovere poſſint. „ Ita enim homo fit homini deus, cum Medicus

morti

morti proximos, ac veluti adjudicatos, atque etiam quosdam qui mortui putabantur, reddidit ſanitati" (*a*).

Puta autem medicum hocce argumento ad morbos tales inveſtigandos non excitari, ſunt tamen & alia, quae ſi quid eſt in illo Ingenii, non poſſunt non valere. Si cauſarum varietatem, ſi modos quibus mortem inferant obſcuros, ſi quaeſtionem de vitae amiſſae ſignis in medio jacentem, ſi methodos quibus ſcintillula vitae renovetur incertas adhuc, animadverterit, ſi, inquam, haec omnia ſecum reputaverit, animus aeſtuabit quaſi occulta noſcendi deſiderio, ardua quaeque ſpernet indefeſſus, nec a labore deſiſtet, donec naturae leges perceperit, veritatemque fuerit conſecutus.

Intra viginti proxime elapſos annos, Ars noſtra magnum cepit incrementum, inſtituta de ſubmerſis quaeſtione; exinde magna profluxere commoda, ſcilicet naturâ melius perſpectâ, excogitata fuit medendi methodus & rationi magis congrua, & exitu felici ſaepius celebranda. Utinam de variis mortis ſubitaneae ſpeciebus eadem fierit Inquiſitio,

(*a*) Lancisi *Lib.* 1. *Cap.* 13.

tio, ut non modo rationem quâ vis vitae in ſubmerſis deficit, perſpectam haberemus, verum etiam modum quo ab aliis cauſis minus obviis iidem oriuntur effectus; ex analogia enim inter effectus non temere arguitur in actione cauſarum ſimilitudo.

Hic autem illam mortis ſpeciem ſubintellegi volo, in quam frequenter adeo deſinit apoplexia a cauſis internis oriunda. De hoc morbo multum diſceptarunt viri in re medica clariſſimi, varias finxerunt Hypotheſes, & varia hiſce accommodata remedia celebrarunt. Non meum eſt de ſingula Hypotheſi, vel de cujusque remedii efficacia decernere: In hac diſſertatione ea tantummodo notabo, quae mihi varias medicorum opiniones de V. S. in hujusmodi apoplexiâ inſtituendâ recenſenti, in mentem venerunt.

Apoplexias ab internis cauſis, in ſanguineam & feroſam diviſerunt auctores, prout ſanguinem aut ſerum in cranio deprehenderunt, ideoque pro cauſâ morbi, vel ſanguinis vel ſeri redundantiam habuere. Utut vero de cauſâ conſentirent, de Praxi Medici pugnabant: omnes ſane in Apoplexia ſanguinea V. S. neceſſariam eſſe urgebant, in ſeroſâ tamen haud pauci damnabant: quisque

autem qualis qualis eſſet opinio, ad experientiam provocavit. Hiſce noſtris temporibus ita, ut plurimum, ſe res habet; vel etiam in Anguſtiis magis implicatur praxis ob diverſas illuſtrium medicorum ſententias: Cullenus in Apoplexia vel ſanguineâ vel ſeroſâ V. S. ſuadet; alii autem magni nominis medici (Heberden & Fothergill) dubitarunt, an, vel in Apoplexia ſanguinea, ſanguis mitteretur. —

Inter tot tantorum virorum tam diſcrepantes ſententias, a medico juniore quaenam inſtituatur praxis, tantis difficultatibus circumventus quo ſe vertat? dogmata, quae longo uſu reperta ſunt, plurimi facere conſuetus, a medicis experientiâ & longinquitate temporum edoctis medendi methodos expectat: Hae tamen quantum immane diſcrepant! opiniones ſtant aliae contra alias inſtructae; medicus medico repugnat. Quae cum ita ſint, illius eſt, ſingulas ſententias excutere, quaecunque non tam ad morbi quam ad auctoris ingenium accomodatae ſint, illas confidenter repudiare, illaſque tantum pro ratis habere, quas ratio bene inſtituta & analogia fida confirmaverint. Hiſce omnibus peractis, ſi de ſpe decidat, ſibimet ipſi tamen plaudet; nam veritatem indaganti ſemper laus erit, & in rebus arduis vel voluiſſe ſat eſt.

Quae

Quae igitur dicenda ſunt de V. S. celebrandâ in apoplexia ab internis orta Cauſis, libere proferam, & quo clarius eluceſcant, ordinatim diſponam.

1°. Igitur agendum erit de Cauſis morbi remotioribus;

2°. De natura ſive Eſſentiâ morbi:

3°. Inquirendum erit, quid vel ad Cauſas morbi praeveniendas aut amovendas, vel ad ſtatum morboſum corrigendum valeat venae ſectio. —

Hujusce Partitionis ratio exinde patet, quod nullum remedium prodeſſe poteſt, niſi illi, a quo actiones laeſae pendent, contrarium ſtatum inducat, aut illas Cauſas a quibus morbus oriatur & praeſens pendeat, amovere poſſit.

CAPUT PRIMUM.

Apoplexiae ut aliûs cujusque morbi, cauſae remotae in praediſponentes & occaſionales ſive excitantes diſtribuuntur; tamen intime adeo inter ſe conveniunt, ut nemo facile ſejungat. Ita, victus lautior pro praedisponente habetur cauſa; impetus irae effraenatus pro excitante; & proculdubio Homo gulae deditus, ſi furore excitatus fuerit, magis eſt ad apoplexiam proclivis, quam qui parce vixerit. Sed annon iracundus aeque proclivis eſt, ſi crapula excitaverit? Certe quidem, conſtat ergo diſtinctio non re ipſâ, ſed nomine tantum: hâc igitur omiſſâ diviſione, ſat erit, ſi quâ ratione morbum inducere poſſint cauſae iſtae, quibus apoplexiam internam tribuerunt auctores, explicare potuero.

Huncce morbum ſenibus utriusque ſexûs fere proprium eſſe omnes auctores uno ore conſentiunt (*V. Lan. Lib.* 1. *C.* 20.) Senectuti igitur inſoliti aliquid ineſſe crediderunt, quod tam diros ederit effectus. Alius ſerum acre,

acre, alius acrimoniam atrabilariam, hic crudos Humores, ille arterias in ſenibus ſicciores pro cauſa agnoſcit (*V. com.* VAN SWIETEN *vol.* 3. *p.* 274. *&c.* WEPFER *p.* 276. *&* 218.) Haſce nugas ſplendidiores non amplius miramur, nec opus eſt ut ſerio refellam. Eſt autem alia theoria digna quae accuratius perpendatur, ſive famam, ſive ingenium auctoris celeberrimi ſpectemus. Haemorrhagiarum Pathologiam Experimentis, ab ingenioſi Wintringham inſtitutis, de arteriarum venarumque in animalibus aetatis diverſae denſitate proportionali, ſuffulcire conatus eſt Cullenus: ab iisdem Experimentis Ratio ducitur, cur frequentius ſenes Apoplexiâ tententur. Si concedatur Experimenta accurate admodum perfecta fuiſſe, haud tamen omnia Culleni confectaria exinde profluere videntur: His itaque nequaquam aſſentio. Omnibus jampridem perſpectum eſt, Theoriis medicis, quae a Legibus Hydraulicis pendent, quantula ſit habenda fides. Errores, quibus Jatro-mathematici rem medicam deturpârunt, illius Pathologiae ſuſpicionem jure movent, in qua illarum facultatum quae animatam ab inanimi materia diſtinguunt, non habetur Ratio; Praxis quoque quae hâc Theoria duce, inſtituenda eſſet, quaeque a *Docto* Profeſſore plurimum laudatur, de Theoriâ ipſâ nos addubitare

coget.

coget. Haec enim ad V. Sectionem celebrandam ducit in Paralyſi aeque ac in apoplexia, quamvis longa Experientia aliam methodum prorſus diverſam commendarit. Non alia hujusmodi objiciam, verum quibus fundamentis ipſa Theoria nitatur accuratius exquiram.

Quamvis Experimenta pro veris habeantur, haudquaquam clare demonſtrant, Plethoram venoſam revera exiſtere: Etſi denſitas & aucta inde arteriarum reſiſtentia majores ſint in ſenibus, quam in iis quos nondum aetas firmaverit, ad hanc rem ſtabiliendam tale argumentum paululum valere poteſt, niſi ſimul eadem maneat, aut paullum tantummodo minuatur per totum vita curriculum quantitas ſanguinis: Hoc tamen negant Phyſici. „ Quare nutritio nunc labaſcit; plus enim eſt, quod ali oportet, & minus eſt humoris qui nutriat". (*Hal. Pr. Lin.*) Ergo non Plethoram in ſenibus venoſam, ſed arteriarum venarumque inter ſe rationem diverſis temporibus variare ſolummodo probatur.

Concedamus autem Plethoram venoſam exiſtere, & videamus quo ſerpit argumentum: hac praeſente ad Apoplexiam corpus humanum eſt proclive; ſi haec cauſa tantum valeat, corpus eidem morbo opportunum reddere valebit

bit Plenitudo arterioſa: ita ſaltem mihi videtur; & argumenta ab illius opinionis fautoribus allata hanc ſuadent ſententiam. Sanguinis ex arteriis in venas Influvio Plethora venoſa reſiſtit, unde fit in arteriarum partibus extremis nimia diſtenſio, quae cohaerentem firmorum ſimplicium vim tandem ſuperans, vaſcula quaedam perrumpit, & ſanguis effunditur: aliquando tamen non ſanguis per arterias effluit ſed per vaſa minima ampliata exhalatur ſerum (*v. Cull. Firſt Lines* §. 1111.) Plethora itaque venoſa non ideo metuenda eſt quod venas perrumpit, ſed quod venarum renixu ſanguis in arteriis accumulatur: attamen priore vitae tempore, (ſecundum eandem theoriam) idem eſt ſtatus arteriarum qui tam funeſtos edit effectus in ſenibus: a primis annis usque ad vitae, ut ita dicam, meridiem, ſanguini arterioſo venae denſiores reſiſtunt; ergo Apoplexia certe tunc temporis aeque expectanda eſſet, ac in aetate fere exactâ; praecipue quoniam per quindecim hujusce temporis poſtremos annos, a vigeſimo ſcilicet ad annum trigeſimum ſextum, denſitas arteriarum ea eſt, quae vi ſanguinis renitenti potenter admodum reſiſtat, & diruptionem inducere valeret (*v. Cul. Tom.* 2.) Rara autem hac aetate Apoplexia; an quia cauſae excitantes non agant? minime hercle. Unquamne violenter adeo agitatur animus

ac in Juventute? Juvenis nunc Irâ furit, nunc gaudio exultat, nunc venere flagrat; impletur veteris Bacchi, indulget ſtomacho; ſtrage animalium ventrem onerat, & miſcet conchylia turdis; & curſu & praelio ſtrenue laborat; varias caeli mutationes patitur, denique omnibus cauſis quae apoplexiam ſenibus inducunt, Juvenis ferè perpetuo afficitur, neque dat paenas. Patet igitur illas cauſas, quae ad apoplexiam inducendam ſufficerent, quandocunque ſanguinis abundantiam venae acceperint, hoc eſt, poſt annum trigeſimum ſextum, patet, inquam, has ipſas cauſas non modo adeſſe verum earum quasdam etiam multo majorem antè quam poſt vitae meridiem vim exerere: Apoplexiam igitur ab internis cauſis ſaepius ante quam poſt hoc tempus invadere oportuiſſet. Quum vero longe aliter ſe res habeat, uti dudum exiperientia docuit, annon licet inde colligere, alias eſſe ab hujusce Theoriae fautoribus praetermiſſas conditiones, quae ad apoplexiam in ſenibus gignendam plurimum faciant: atque etiam Plethoram venoſam ſolam ad rem explicandam minimè idoneam eſſe.

His itaque praemiſſis, inquirendum erit, annon veriſimile ſit, mutationes iſtas (quibus progrediente vitâ, ſolida viva, ſive eae partes ſolidae, quae ſenſu & mobilitate gau-

dent,

dent, ſubjiciuntur) inter primas cauſas habendas eſſe, quae in ſenectute quam alio vitae tempore hunc morbum, de quo agitur, frequentius inducant. Infantulus jamjam natus ſenſibilitate majori, & irritabilitate gaudet; hae vero gradatim minuuntur, & in ſenectâ Irritabilitas langueſcit, & ſenſus occaleſcunt (*v. Cul. Inſt.* & HAL. *Prim. Lin.*) Stimulos qui ſyſtemate nervoſo vigente, gratè tantummodo afficerent, ſenes non amplius perferre poſſunt; ſed, Ebrioſus vigente vita Tricongius, vel paucis meri Poculis jam titubare videtur; hujusce vis virium imminutae ratione habita, variatur in Praxi faciendâ medicamenti doſis. „ Senes bis pueri, ut viribus & victu, „ ſic & medicamentis: unde octuaguarium cum puero „ primi Septennii comparare forſan licet" (GAUB. *de Form. con. pag.* 20.) multa quoque apud auctores narrrantur Hiſtoriae de ſenibus, dum veneri indulgerent, in ipſo actu prae voluptate extinctis; ne Juvenem ſemel ſic occidiſſe accepi: (WEPF. *de Apoplex. p.* 487.) alia ad argumentum firmandum Exempla compluria, ni longus eſſem, adduxiſſe licuiſſet, ſed dicta ſufficiant. Eſt quoque admodum veriſimile cauſas in ipſum agentes cerebrum vim nervoſam in ſenibus facilius turbare, infirmare, perdere

 quam

quam in Junioribus. Si Hydrocephalum internum reſpicias, haecce ſententia quodammodo ſtabiliri videtur. In hoc morbo probabile eſt aeque cito ac in Apoplexia ſenili Humores effuſos eſſe, cerebri tamen functiones vix interruptae pendent. E contra autem auctâ in ſenibus quantitate ſanguinis, ſequuntur Vertigo, Torpor, & alia ſymptomata quae apoplexiae toties praenuncii ſunt, vel potius ipſa levem quandam apoplexiae ſpeciem efformant. Neque tamen in aetate provectiori vis nervoſa tantummodo mutationes ſubit, ſed minuitur quoque vis arteriarum contractilis, adeo ut ad agendum aegrius incitentur. Hoc clare evincunt pulſûs & actionis muſcularis Phaenomena, necnon Experimenta de Fibra motrice, quae, cum omnibus innoteſcant, enumerare ſupervacaneum eſſet. Hanc propter Irritabilitatem imminutam facilius, ut mihi videtur, diſtendentur & rumpentur arteriae, necnon vaſa exhalantia ſerum citius effundent. Et quoniam compertum eſt Muſculum illâ praeditum, pondera longè majora ſuſtinere poſſe quam poſt ejus privationem, concludimus, quod eâdem ratione, qua minuitur Irritabilitas, fibrae motrices ad inanimis materiae naturam propius accedunt, ideoque facilius diſtenduntur aut rumpuntur.

Talis eſt in ſenibus vis nervoſae & irritabilitatis ratio, quae, etiamſi ſola non ſufficiat ad explicandum, cur vaſa cerebri diſtenſa vel rumpantur, vel ſerum effundant, unde fit Apoplexia, explicabit tamen cur aliae cauſae huic conjunctae facillime morbum faciant; vel, ut aliter verbis exprimam, cur illae ipſae cauſae quae in aetate integra morbo inducendo non eſſent, nunc certo certius inducant.

Cauſae apoplexiam inducentes (de quibus poſtea diſſeremus) vel in ipſum cerebrum immediate agunt, aut mediante ſympathia inter cerebrum & corpus univerſum, vim ejus nervoſam afficiunt; vel ipſa vaſa cerebri primario afficiunt. Quomodocunque agant, eosdem Effectus edent ultimatim: ſcilicet a natura ſancitur inter corporis vivi diverſas partes conſenſus mirabilis. „ Ut ait Hippocrates „ (*de alim. n.* 4) Conſenſus eſt unus, conſpiratio una, con„ ſentientia omnia ". Cauſae igitur quae vim nervoſam minuunt, vim quoque arteriarum contractilem minuunt; Ita, membrum paralyſi laborans, ſero effuſo ſaepe ſcatet (*vid. Cull.* 1656.) In cerebro etiam propter vim nervoſam imminutam ſtagnant, vaſa rumpunt, effunduntur, Humores. (*Cull.* 1120.) Ex his dictis concludere licet, vi nervoſa minutâ, arteriarum quoque Cerebri irritabilitatem iri imminutam,

hanc quoque ſententiam firmabit Effuſio toties viſa in illorum cerebro, qui morbis cerebrum afficientibus confecti moriuntur, ſive ſubito, ſive gradatim ſupervenerit imminutio.

Vaſorum cerebri irritabilitas quoque primario minuetur, aucto verſus illa ſanguinis influxu: actio autem arteriarum violentior, quae hunc impetum conſequitur, ſecundum Legem notam cui ſyſtema paret, debilitatem proportionalem inducit: nequit ergo dubitari, quin in hoc rerum ſtatu, propter conſenſum vim nervoſam inter & Irritabilitatem, non modo Irritabilitas ipſa afficiatur, ſed etiam mutetur quodammodo vis nervoſa cerebri.

His igitur praemiſſis de modo quo cauſae apoplexiam inducentes agunt, & de occaſionibus quae occurrenti morbo in ſenectute faveant: de iis cauſis ſigillatim dicendum eſt.

Primo igitur, cauſae quae ſyſtema vaſorum primario afficiunt, apoplexiam ideo inducunt, quia vaſa cerebri aut diſtendunt, aut rumpunt atque ita fit compreſſio. Inter cauſas ita agentes enumerare licet cervicem breviorem, vel Caput pro ratione corporis praegrande, concretiones in ſinubus cerebri, in vena cava, vel dextro cordis ventriculo polypoſas, ligamina circa collum ve-

nas

nas comprimentia, vel in collo tumores, capitis retrorſum averſationem, capitis proclinationem, & illa quae ſanguinis per pulmones circuitum incommodum reddant, denique omnia quaecunque vel aortam ipſam deſcendentem vel ramos ejus majores comprimendo coarctent. Haec & alia hujusmodi, quae vel ſanguinem per venas rediturum impediunt, vel Influxum ejus per arterias verſus caput promovendo, quantitatem ſanguinis in cerebro adaugent, Apoplexiae certiſſime faveant vel etiam ipſa morbum inducunt. Modus quo ſingula cauſa effectus edit, idem eſt, etiamſi vel vi vel agendi celeritate paullum forſan interſit, reddita ergo de unius actione ratio, mutatis mutandis, omnes illuſtrabit. Modum itaque quo ad Apoplexiam proclivitatem gignat collum breve, deinceps explicabo.

In iis qui collo breviore gaudent, minus intercedit ſpatii per quod ſanguis a ſiniſtro ad dextrum cordis ventriculum circulando feratur; eadem tamen quantitas in eodem tempore, caeteris paribus, verſus caput impellitur: ſanguinis igitur, pro ratione vaſorum, major copia extra modum ſtimulando, & vaſorum irritabilitatem, & vim cerebri nervoſam citius minuat neceſſe eſt, quam in aliis,

quae

quae tanto ſtimulo haudquaquam ſubjiciuntur, vaſis. Vaſa igitur ſtimulo fortiore exercita citius occalleſcunt, unde facilius diſtenduntur aut rumpuntur, & conſtituitur Apoplexia. Variat equidem tempus acceſſionis pro vi & numero cauſarum quae admotae fuerint: Ita homo hâc formâ praeditus qui parcè vivit, omnes cauſas ſedulo vitando, à morbo prorſus immunis erit, vel non ante ſuccumbet, quam ſenectus ipſa, vim nervoſam & Irritabilitatem minuendo, fiat exitio. Contra vero ſi ſit ebrietati & gulae deditus, morbo citius obnoxius eſt; & quamvis vitae ακμην attigerit, ante ſenectam certo certius obruitur.

Duae aliae quae apud auctores enumerantur cauſae huic morbo faventes, obeſitas ſcilicet & Evacuationes ſolitae ſuppreſſae, ſi tantum valeant, inter illas cauſas de quibus nunc agitur, locum habent.

Quod ad obeſitatem attinet, quoniam a deſidiâ & victu lautiori fere plerumque proveniat, harum actioni potius forſan referenda eſt Apoplexiae in obeſis frequentia. Si vero per corpus adipe gravatum ſanguis difficilius feratur; pleniore rivo ad cerebrum deferetur: unde arteriarum Irritabilitas citius hic quam alias minuetur

quae,

quae, quomodo morbo favet, jamjam dictum fuit. — Evacuationum quoque, ſicut Hæmorrhoidum ſuppreſſio, annon potius deſignet ſanguinis verſus cerebrum determinationem aliquamdiu extitiſſe quam pro cauſa determinationis habenda ſit? Sed eſto ſane cauſa: Cuncta jam vaſa ſanguine magis implentur: & ſi vaſa cerebri antea debilitata fuerint, aucta vi ſanguinis vel diſtendantur vel rumpantur, unde Apoplexia fiet.

Nunc eas cauſas enumerare pergam quae vim nervoſam cerebri recte aut immediate imminuendo, morbi occaſionem gignant, vel etiam ipſae morbum faciant, quales ſunt, Ira effraenata, Crapula, Ebrietas, Calor externus, praeſertim in magnâ hominum frequentiâ, de Re difficili Meditatio indefeſſa. Aliquis forſan dubitabit, anne hae cauſae inter eas apte enumerentur, quae cerebrum comprimendo Apoplexiam faciunt; neque ibo Inficias eadem vel diſtenſionis vel effuſionis ſigna videri poſt mortem a venenis quibusdam, uti aere fixo, illatam, quae ſolummodo propter vim nervoſam imminutam accidiſſe videtur. Quoniam vero ab aliis auctoribus inter cauſas quae Apoplexiam comprimendo faciant, enumerantur, & quoniam raro morbum inducere valeant, niſi aliae quoque

cau-

cauſae adfuerint, nec mortem inferant niſi impetu ſaepius iterato vim nervoſam infirmaverint, idcirco pro cauſis hujusce Apoplexiae ſpeciei ſaepius habeantur.

Quandocunque morbus gradatim adeo ſupervenerit, cerebrum ipſum primario afficitur; ſubſequitur autem vaſorum Irritabilitas imminuta, quae fit cauſa morbo inducendo idonea.

Ira, uti omnis mentis affectio, agit in cerebrum; exinde vis nervoſae & Irritabilitatis actio fit concitatior: hanc excipit, pro ſtimuli ratione, debilitas, eſt enim corporibus noſtris lex inſita, quà fit ut Incitatio collapſum pariat; & quo major illa fuerit, eo magis amoto ſtimulo vires labaſcunt. Quisque Irae impetus repetitus viribus nervoſae & inſitae aliquantulum demit, donec vaſa tandem cerebri a carotidibus acceptum ſanguinem tardius promovere valent; Humores accumulantur, & iterato Irae impetu, vel aliâ quâcunque cauſâ, quae vim nervoſam minuat, vel ſanguinis molem augeat, admotâ, fit Apoplexia.

Ebrietatis & Crapulae fere eadem actio eſt; ſingula vim nervoſam afficit, illa tamen impenſiùs; ſingula quoque diſtendendo ſtomachum, copiam ſanguinis majorem

ver-

verſus Caput impellit: an vero ſtomachus diſtentus redeuntem per venas ſanguinem, aortam deſcendentem comprimendo, impediat, multum dubito. Quum aortae ſitum reſpiciam, & ſtomachum diſtentum antrorſum & ſurſum non retrorſum premere animadvertam, Ego ſanè exiſtimarem Diaphragma potius compreſſum iri, unde Cavo Thoracis coarctato ſanguinis per Pulmones Circuitus impediretur, & in vena cava ſuperiori capitisque vaſculis accumularetur ſanguis: Hae cauſae igitur bifariam agunt, & ad morbum inducendum plurimum valent, adeo ut nil mirum videatur eas inter apoplexiae cauſas funeſtiores toties enumerari.

Calorem, extenuando ſanguinem, in corpus humanum agere minimè credam, nec alii cauſae niſi caloris in vim vitalem actioni, languorem & laxitatem attribuam. Caloris Gradus, corporis Humani minor, ad haec ſymptomata parienda ſufficit, neque aliquis façilè dixerit huncce gradum extenuare ſanguinem.

Quodvis fluidum 98°. in ſe continens, gradum altiorem non pertinget ſi in aere 98°. reponatur: ergo amplius extenuari nequit: Igitur Calor non agit in ſanguinem. Si vero ſolidum vivum ſtimulet, & ſanè ſtimulare

 dixe-

dixeris, ſi modo Inflammationem quam in corpore ſano excitaverit, & Phrenitidem ſolis Jctu, ut dicitur, ſubortam, animadverteris, haud difficile erit explicatu, cur Apoplexiae inducendae faveat.

Meditatio indefeſſa cerebri atque vaſorum ejus vires minuit, non autem opus eſt ut dicam quomodo vi vaſorum imminutâ oriatur apoplexia. — (vide VAN SWIET. 1010.)

C A-

CAPUT SECUNDUM.

Reddita ita cauſarum, quae Apoplexiam ſaepiſſimè inducunt, ratione, de Morbi Naturâ pauca diſſeram. Ut haec clarius elucefcat, Phaenomena, quae factâ in cerebrum compreſſione notantur, perpendamus. „Non amplius oculus tum videt, neque auris audit, neque manus, neque Pes ullum ſuum officium facit, & quod maximum eſt, ne Ratio quidem ipſa tantum poſſit, ut aegritudinem ſuam agnoſcat" (Wepf. *p*. 480.) Is denique cerebri nervorumque ſtatus inducitur, qui functionibus ſuis ritè perficiendis minimè conveniat: & quo diutius duraverit, eò difficilius amovebitur. Imminutâ autem vi nervoſâ, fibrarum motricium Irritabilitas quoque paullatim decreſcit; eadem Phaenomena quae in muſculo a corpore exciſo fieri videmus, in ſyſtemate arterioſo obſervantur, pulſus ingruente Paroxysmo lentè & validè micat: illo durante, vis contractilis gradatim minuitur & frequentius perficiuntur contractiones: tandem vero hac vi declinante

motus fit tremulus vixque percipiendus. Et quemadmodum non dubitandum eſt quin haec Phaenomena in musculo a corpore exciſo pendent a vi contractili gradatim aufugiente, tandemque omnino deperdita; ita ſimilia in ſyſtemate arterioſo Phaenomena ex eâdem profluere cauſâ concludere licet. Morbi igitur Natura talis eſt corporis ſtatus, qualis vis nervoſae & Irritabilitatis actioni debitae non aptè conveniat.

CAPUT TERTIUM.

Nunc autem apoplexiae cauſis atque natura expoſitis, inquirendum eſt quid ad cauſas ejus amovendas ſive naturam corrigendam valeat venae ſectio. —

Ab argumentis jam prolatis liquido conſtat, apoplexiam ab internis cauſis ſcilicet compreſſione ſubortam, vel diſtenſione vaſorum, vel ſanguinis aut ſeri a vaſis effuſione fieri poſſe, diſtenſionem vero aut effuſionem a vi vaſorum contractili imminutâ pendere, quae ideo quantitatem ſanguinis auctiorem promovere nequeant. Forſan nefas erit dijudicare, anne diſtenſione tantum aut ſanguine effuſo morbus excitetur, vel an ſanguis an ſerum effundatur. Quum vero de Diagnoſi diſſerere non mihi mens eſt, quippe qui tantummodo demonſtrare velim an pro cauſarum, naturaeque morbi ratione commode celebretur venae ſectio, hanc quaeſtionem praetermittam. Puta itaque vaſa cerebri diſtendi; an recte ſanguis mittatur? Medici eſt diſtenſionem, ſi fieri poſſit, minuere; & ad hoc

con-

conſilium explendum non aliud remedium tantundem valet ac venae ſectio.

Aliquis forſan dixerit: Quid? annon dixiſti modo, a vi reſiliendi imminuta diſtenſionem pendere? Annon vero Irritabilitatis vires imminutas magis magisque minuet V. S.? Annon hoc clare evincunt animalia, hoc „ Balſamo vitae", ut ait Helmontius, amiſſo, mortua? Certe quidem: ſed ſecundum noſtram Theoriam diminutio ideo fit periculoſae plenum opus aleae, quod per vaſa cerebri magis quam per alia obtingat; ergo quo magis vires ſyſtematis exaequare potueris, eo certius amovebitur compreſſio; & ad hunc ſtatum conciliandum, me judice, venae Sectio valet: ſanguinis etenim copiam minuit; vim quoque, quâ in vaſa cerebri propellitur, minuit: haec itaque minus diſtenduntur, atque ideo contractilitatem amiſſam quodammodo recuperare poſſint. Neque tamen ſanguis mittatur ſi vaſa diſtenta illas dotes, quae ſolidis vivis propriae ſunt, ſive fibrarum muſcularium tonum, amiſerint; Hoc tamen vix fieri poteſt, niſi vaſa jamdudum diſtenta fuerint, & mors in propinquo ſit: tunc autem nequaquam celebranda eſt V. S. ob aliam cauſam; vis nempe vitalis, compreſſione forti tamdiu laborans, fere periit,

riit, hoc autem ſtimulo ſubducto, quaecunque vitae ſcintillula maneret, peſſumdetur, neceſſe eſt. Neque ſanguis mittendus eſt, ſi ante morbi impetum tantum debilitatus eſſet aeger, ut paucis ſanguinis unciis amiſſis mors ipſa fuiſſet metuenda. — Quandocunque vaſa rupta in cranium ſanguinem effuderint, anceps ſane remedium eſſe videtur V. S. Fere plerumque vaſa tantum minima rumpuntur, dirnptio autem fit quaſi ſtimulo, qui arteriolam, ſi modo ſolidi vivi dotibus adhuc gaudeat, ad contractionem incitet, unde ſanguinis profluvium ſiſtatur: vel etiam Thrombus ſanguine effuſo oriundus, vaſculi minuti oſculo forſan occludat; venae ſectio igitur ad ſanguinis profluvium ſiſtendum prorſus ſupervacanea videtur; Ego ſane dubitarem quoque annon multum damni adferret, vaſorum abſorbentium, quae ſola, ut mihi videtur, compreſſionem & Apoplexiam inde pendentem amovere valent, actionem infirmando.

In diatheſi leucophlegmatica ſi vaſe exhalantia relaxata in cavum cranii ſerum effuderint, nemo ſane V. S. ſuaderet; ubi vero nulla niſi cerebri vaſa exhalantia debilitantur, ſanguis miſſus, arteriarum in vaſa exhalantia

D hu-

humores promoventium actionem imminuendo, forſan proſit, habita tamen diſtenſionis & vaſorum abſorbentium ratione.

Quodad morbi naturam attinet, ſi, ut modo dixi, virium vitalis & ſentientis diminutione conſtet, ad hanc corrigendam nihil valet venae ſectio, quae uno omnium medicorum conſenſu, ad haſce conditiones amovendas adeo non potis eſt, ut etiam ipſas inducat. Quoniam vero haecce gradatim fiat diminutio, haud quaquam improbanda eſt ſanguinis miſſio, quandocunque veriſimile videatur hocce remedio amoveri poſſe compreſſionem.

T A N T U M.